

II ХАЛҚАРО ИЛМИЙ-АМАЛИЙ КОНФЕРЕНЦИЯ

**Ўзбекистон Республикаси ҳаракатлар
стратегияси: макроиқтисодий
барқарорлик, инвестицион фаоллик ва
инновацион ривожланиш истиқболлари**

**Илмий маъруза ва мақолалар
тўплами**

II ШУЎБА

2019 йил 27-28 май

- корхоналарнинг қимматли қоғозларни муомалага чиқариш йўли билан узоқ муддатли молиявий ресурслар жалб қилиш амалиётини такомиллаштириш мақсадида, биринчидан, инфляциянинг мўътадил даражасига эришиш (йиллик 3 %) ва миллий валютанинг девальвациясига барҳам бериш йўли билан корхоналар томонидан чиқариладиган қимматли қоғозларнинг инвестицион жозибадорлигини таъминлашга кўмаклашиш лозим; иккинчидан, инвесторларнинг корхоналарнинг узоқ муддатли қимматли қоғозларидан олинадиган даромадлари солиққа тортилмаслиги керак;

- корхоналарнинг тижорат банклари кредитларидан фойдаланиш даражасини ошириш мақсадида, биринчидан, кредитларнинг фоиз ставкаларини паст ва барқарор даражасини таъминлаш зарур; иккинчидан, корхоналар жорий активлари ва жорий пасивлари таркибини яхшилаш йўли билан жорий ликвидлилик коэффициентининг меъёрий даражасига (1,25 %) эришиш лозим.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Лаврушин О.И. Роль кредита в экономическом развитии. // Банковское дело. – М., 2011. №2. С. 36.
2. Синки Дж. Финансовый менеджмент в коммерческом банке и в индустрии финансовых услуг. Пер. с англ. – М.: Альпина Паблишер, 2017. С. 615-616.
3. Demirgüç-Kunt A., Levine R. Financial Structure and Economic Growth. A Cross-Country Comparison of Banks, Markets and Development. MIT Press, 2004. Ch. 4-5.; Pagano M. Financial Markets and Growth//European Economic Review. 1993. Vol. 37, № 2-3.
4. Ўзбекистон Республикаси Давлат статистика қўмитасининг статистик бюллетенлари маълумотлари.
5. “Бекабадцемент” ОАЖнинг йиллик ҳисоботлари маълумотлари.
6. www.cbu.uz – Ўзбекистон Республикаси Марказий банки

Миллий иқтисодийётни жадал ривожлантиришда иқтисодийёт тармоқларининг рақобатбардошлигини ошириш зарурати

Ш.Боймуродов¹

¹ТДИУ таянч докторанти, e-mail: sh.boymurodov@tsue.uz

Иқтисодийётни барқарор ривожлантириш ва иқтисодий ўсишни жадаллаштириш, энг аввало, иқтисодийёт тармоқларининг рақобат устунликларини аниқлаш ва унинг рақобатбардошлигини ошириш орқалигина таъминланади.

Иқтисодийётнинг рақобатбардошлиги турли соҳа ва тармоқларда, микро ва макрокўламда ўзига хос шакл ва даражаларда намоён бўлади. Бу босқичма-босқич миллий маҳсулот ва хизматлар рақобатбардошлигини оширишни,

бунинг учун реал иқтисодий сектор корхоналари ҳамда миллий соҳа ва тармоқлар рақобатбардошлигига эришишни талаб этади.

Рақобатбардошлик бир вақтнинг ўзида реал миллий даромаднинг ўсиши ёки сақланишида хорижий давлат рақобати талабларига жавоб берадиган, очиқ бозорда товар ва хизматларни ишлаб чиқариш мумкин бўлган даражани акс эттиради (Иқтисодиёт ва технологиялар бўйича Иқтисодий Тараққиёт ва Ҳамкорлик Ташкилоти, 2001 й) [1].

М. Портернинг фикрича, ҳар қандай тармоқда, у хоҳ миллий, хоҳ халқаро даражада бўлсин, хоҳ товар ишлаб чиқариш ёки хизмат кўрсатиш соҳаси бўлсин, рақобат муҳити ўз ичига ҳаракатлантирувчи омилларнинг бешта гуруҳини олади. Улар бозорга янги кираётганлар таҳдиди, ўринбосар товар ва хизматлар, таклиф ва харидорлар омилларидир. Бу омиллар биргаликда рақобат муҳитини ташкил этади ва ишлаб чиқариш самарадорлигига таъсир кўрсатади [2].

Осиё Тараққиёт банки махсус нашрларидан бирида рақобатдошлик қуйидагича изоҳланади: “Рақобатдошлик, аввало, фирма даражасидаги концепциядир. Рақобатдошликни аниқлаштирувчи ҳар қандай тушунча айнан шу даражадан бошланиши керак” [3].

Ҳар йили жаҳон рақобатдошлик ҳисоботини нашр этадиган Менежментни ривожлантириш халқаро институти [4] ва ҳар йиллик рақобатбардошликнинг глобал ҳисоботини ишлаб чиқадиган Жаҳон иқтисодий форуми рақобатдошликка берган таърифларда асосий урғу мамлакатдаги бизнес муҳитига берилади [5]. 2010 йилги Европа рақобатдошлик ҳисоботида эса “рақобатдошлик миллатнинг ёки минтақанинг ҳаёт даражасини барқарор ошириш ва ишсизлик даражасини имкон қадар паст даражада ушлаш сифатида тушунилади” [6]. Иккита мезонга асосланган рақобатдошлик таърифига мисол сифатида АҚШ Президенти Р. Рейган ташкил этган Саноат рақобатбардошлиги бўйича Президент Комиссиясининг халқаро миқёсда кенг тан олинган қуйидаги таърифини келтириш мумкин: “Миллат рақобатбардошлиги унинг ўз фуқаролари реал даромадларини ошириш билан бирга эркин ва адолатли бозор шароитида халқаро бозорлар талабига жавоб бера оладиган товар ва хизматларни ишлаб чиқара олиш даражасидир” [7].

2005 йилда эса Жон Кэй ҳам “Financial times” газетасида чоп этган “Мамлакатларнинг қандай рақобатлашиши масаласи” (“The question of how countries compete”) мақоласида П. Кругманнинг фикрларини маъқуллади. Аммо ўша йили Р.Ж. Питерсон, айнан шу газетада “Мухаррирга хатлар: давлатларга ҳақиқатда йўқолиб кетиш хавфи таҳдид солади” (“Letters to the editor: States do face real threat that they will disappear”) мақоласида юқоридаги фикрларга эътироз билдириб, давлатлар иқтисодий рақобатдошлигини йўқотса ва фақат ҳарбий жиҳатдан кучайиб борса, ички тўнтариш, ташқаридан эгаллаб олиниш ёки ўз-ўзидан тарқаб кетиш туфайли йўқолиб кетиши мумкинлигини таъкидлайди. У собиқ Иттифок, Жанубий Вьетнам

Республикаси ва Яман Халқ Демократик Республикаси каби давлатларнинг йўқ бўлиб кетишини мисол сифатида келтиради.

Замонамиз иқтисодчи-олимларидан хитойлик Д.С. Чо фикрича эса ҳар қандай иқтисодий бирлик учун рақобатдошликни турли даражада, яъни маҳсулот, фирма, саноат, миллат, минтақа, бирлашма ва глобал миқёсда ўлچаса бўлади. У барча иқтисодий бирликлар учун рақобатдошликни таъминлаш манбалари бир хил эканлигини ва ҳаммасига хос асосий хусусият уларнинг тегишли рақобатдошлик босқичидаги бажарадиган ролида мужассамлашганини таъкидлайди [8].

Д.С. Чо ўз тадқиқотида асосий урғуни “Глобал рақобатдошлик” даражасини оширишга беради ва рақобатдошликнинг манбаларини аниқлаш учун табиий омиллар ва инсон омилларини уйғунлаштириб, “Тўққиз омилли модел”ини таклиф этади [8].

Ушбу моделда табиий омиллар сифатида мавжуд ресурслар (минерал ва табиий), бизнес муҳити (инфратузилма, иқтисодий қадрият ва қонун-қоидалар, рақобатчилар сони, бозор кўлами ва ундаги тўсиқлар, маҳсулотлар хилма-хиллиги), ўзаро боғланган ва ёрдамчи тармоқлар (бир хил технология, хомашё, дистрибьюторлик тузилмаси ёки маркетинг фаолиятларидан фойдаланувчи ёки ишлаб чиқариш босқичларида кетма-кет иштирок этадиган тармоқлар, молия, суғурта, ахборот-коммуникация, транспорт), ички талаб (сифати ва миқдори, экспорт учун илк синов) келтирилади.

Таҳлиллар шуни кўрсатадики, иқтисодиётимизда саноатнинг тармоқ таркибида нисбий устунликлар мавжудлигига амин бўламиз, шу билан бирга, мамлакат саноатида тўлақонли рақобатбардош фаолият турлари сони озчиликни ташкил этади.

Мустақиллик йилларида саноат тармоғи ва хизматлар соҳасининг ривожланиш салоҳияти янада кенгайтирилиши натижасида ЯИМ таркибида қишлоқ хўжалиги улушининг 1995 йилда 32,4 фоиздан 2017 йилда 19,2 фоизга босқичма-босқич камайиш тенденцияси сақланиб қолди. Шу билан бирга, ЯИМ таркибида қишлоқ хўжалиги улушининг камайиши қишлоқ хўжалиги маҳсулотларининг ижобий ўртача йиллик ўсиш суръатлари фонида содир бўлди.

Саноат тармоғини диверсификациялаш, модернизациялаш, техник ва технологик янгилаш бўйича чора-тадбирларнинг қабул қилиниши натижасида саноат маҳсулотлари ишлаб чиқариш умумий ҳажмининг ўсиши ва ЯИМ таркибида саноатнинг (қурилишни қўшган ҳолда) улуши 1995 йилдаги 27,8 фоиздан 2017 йилда 33,5 фоизгача ошиши таъминланди.

Шу билан бирга, хизматлар соҳасининг ривожланиши мамлакат иқтисодиёти, бандлик ва аҳоли даромадлари ўсишининг муҳим омилларидан бири ҳисобланади. Хизмат кўрсатиш ва сервис соҳасини ислоҳ қилиш бўйича

чора-тадбирларнинг изчил амалга оширилиши натижасида мазкур тармоқ қисқа муддат ичида иқтисодийнинг энг жадал ривожланаётган секторига айланди. Хизматлар соҳасининг ЯИМдаги улуши 1995 йилдаги 39,8 фоиздан 2017 йилда 47,3 фоизгача ошди.

Саноатда иш билан бандлар сони таҳлили шуни кўрсатадики, 2000 йилда бу кўрсаткич умумий бандларнинг 19,4 фоизини ташкил қилган бўлса, 2017 йилга келиб бу 13,5 фоизни ташкил қилди. Бунда, асосан, саноатга энергия тежамкор техника ва технологияларни кенг жалб қилиш натижасида бу кўрсаткич камайиш тенденциясига эга бўлмоқда.

Ўзбекистонда саноат рақобатбардошлигини ошириш, асосан, унинг тармоқ таркибини қайта қуриш ва бошқа тармоқларни саноатга ўтказиш натижасида вужудга келмоқда.

Саноат ишлаб чиқаришнинг тармоқлари тузилмасини ўзгартириш ва такомиллаштириш иқтисодий, илмий-техник ва ижтимоий сиёсатнинг асосий негизи бўлиб хизмат қилади. Ишлаб чиқарувчи кучлар ҳамда саноат тармоқларининг ривожланиши, илмий-техник тараққиёт товарларга бўлган талабнинг қондирилишига, товарлар сифатининг яхшиланишига олиб боради.

1-жадвал

Ўзбекистон Республикасида алоҳида иқтисодий фаолият турлари бўйича саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш (млрд. сўм) [10]

т/р	Кўрсаткичлар	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
1.	Саноат ишлаб чиқаришнинг умумий ҳажми	38119,0	47587,1	57552,5	70634,8	84011,6	97598,2	111869,4	148816,0	228886,2
2.	Тоғ- кон саноати ва очик конларни ишлаш	5704,5	6059,9	8481,3	8963,9	9257,9	10870,8	10721,2	18234,7	36870,9
3.	Ишлаб чиқарадиган саноат	28141,3	36717,7	43620,7	55332,8	67097,5	77088,2	89793,3	117736,0	175357,0
4.	Электр, газ, буғ билан таъминлаш ва ҳавони кондициялаш	4084,1	4538,1	5160,7	5967,1	7117,7	8993,3	10522,6	11656,0	14525,1
5.	Сув билан таъминлаш; канализация тизими, чиқиндиларни йиғиш ва утилизация қилиш	189,0	271,4	289,8	371,0	538,6	645,8	832,3	1189,3	2113,1

Статистик таҳлиллар шуни кўрсатадики, республика умумий саноатининг тармоқ тузилмасида ишлаб чиқарадиган саноатнинг ҳиссаси юқори бўлиб, кейинги йилларда мазкур саноатнинг улуши ушбу тузилмада ўсиб бориш тенденцияси билан характерланади.

Жумладан, умумий саноат тузилмасида ишлаб чиқарадиган саноатнинг ҳиссаси 2010 йилда 73,8 фоизни ташкил этган бўлса, 2018 йилга келиб ушбу кўрсаткич 76,6 фоизни ташкил этгани ҳолда 5,3 фоизга ўсган.

Дунёда қайта ишлаш саноати мамлакат иқтисодийтини ривожлантириш учун

муҳим ва аҳамиятга эга тармоқ сифатида қаралади. Саноатнинг кучли қайта ишлаш сектори мамлакатнинг технологик қудратини ифодалайди. Унинг камайиши ёки қисқариши иқтисодиётнинг пасайиши белгиси сифатида қаралади. Бу эса ўз навбатида, қайта ишлаш саноатининг муҳим тармоқ эканлигини ва аҳамиятлилигини ифодалайди [9].

Мамлакатимизда саноатнинг етакчи тармоқларини модернизациялаш ва диверсификациялаш, хомашё ва яримтайёр маҳсулотларни қайта ишлашнинг замонавий технологияларини жорий этиш, жаҳон бозорида юқори рақобатдош бўлган ишлаб чиқаришларни манзилли қўллаб-қувватлаш, ишлаб чиқаришлар таркибида қайта ишловчи саноат тармоқларининг улушини оширишга бўлган интилишлар натижасида республикаимиз қайта ишловчи саноат тармоқлари барқарор ривожланиш тенденциясига эга бўлди.

Статистик таҳлиллар шуни кўрсатадики, қайта ишловчи саноат тармоғи (ишлаб чиқарадиган саноат) тузилмасида 2010 йилда тўқимачилик, кийим, тери маҳсулотларини ишлаб чиқариш 19,7 фоизни, машина ва ускуналарни ишлаб чиқариш, таъмирлаш ва ўрнатиш, автотранспорт воситалари, трейлерлар, яримприцеплар ва бошқа тайёр металл буюмларни ишлаб чиқариш 20,7 фоизни ҳамда озиқ-овқат, ичимликлар ва тамаки маҳсулотларини ишлаб чиқариш 24,5 фоизни ташкил этгани ҳолда мазкур тузилмада етакчиликни қўлган киритган бўлса, 2018 йилга келиб, ушбу тузилмада машина ва ускуналарни ишлаб чиқариш, таъмирлаш ва ўрнатиш, автотранспорт воситалари, трейлерлар, яримприцеплар ва бошқа тайёр металл буюмларни ишлаб чиқариш 25,5 фоизни, тўқимачилик, кийим, тери маҳсулотларини ишлаб чиқариш 17,8 фоизни ҳамда озиқ-овқат, ичимликлар ва тамаки маҳсулотларини ишлаб чиқариш 17,3 фоизни ташкил этгани ҳолда мазкур тузилмада етакчиликни сақлаб қолди.

Аҳолини сифатли маҳсулотлар билан таъминлаш узвий равишда саноат ишлаб чиқариш тармоқ тузилмасининг ўзгариши ҳамда янги тармоқларнинг вужудга келиши, мавжудларини ривожлантириш билан боғлиқдир. Бу орқали иқтисодий тизимда, у ёки бу тармоқда ижобий силжиш содир бўлади ҳамда иқтисодиётнинг ривожланиш динамикаси ўзгаради.

Тармоқлар тузилмасини шакллантиришда асосий эътиборни иқтисодий ҳудудларнинг барча тармоқларини ресурслар, капитал маблағлар, хомашё ва материаллар билан таъминлаш, меҳнат ресурсларидан оқилона фойдаланишга қаратиш талаб этилади. Шунингдек, бозор иқтисодиёти шароитида мунтазам равишда саноатнинг тармоқ таркибини такомиллаштириб бориш ҳамда тармоқларнинг ички тузилмасини қайта шакллантириш, аҳолининг турмуш даражасини ошириш, бунинг учун хориж инвестициялари ва илғор технологияларни доимий равишда ишлаб чиқаришга сафарбар этиб бориш лозим бўлади.

2-жадвал

Ўзбекистон Республикаси қайта ишлаш саноати ишлаб чиқариши (млрд. сўм) [10]

т/р	Кўрсаткичлар	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
1	Ишлаб чиқарадиган саноат	28141,3	36717,7	43620,7	55332,8	67097,5	77088,2	89793,3	117736,0	175357,0
2	Озик- овқат маҳсулотлари, ичимликлар ва тамаки маҳсулотлари ишлаб чиқариш	6843,9	8981,5	10544,8	13700,4	17177,3	21889,8	26782,3	28194,7	30263,6
3	Тўқимачилик маҳсулотлари, кийим ва тери ва унга тегишли маҳсулотлар ишлаб чиқариш	5502,0	7654,5	8821,9	10412,6	12675,3	15584,9	18635,2	24286,1	31262,4
4	Ёғоч ва пўкак буюмлар, похол ва тўқиб учун материаллардан буюмлар, қоғоз ва қоғоз маҳсулотлари ва мебел ишлаб чиқариш	364,6	506,1	660,5	1170,8	1559,7	1974,7	2900,6	3520,5	3980,8
5	Ёзилган материалларни нашр қилиш ва акс эттириш	209,6	234,2	338,3	407,2	473,3	573,2	939,9	1129,7	1357,8
6	Кокс ва нефтни қайта ишлаш маҳсулотлари ишлаб чиқариш	1785,3	2383,0	2265,7	2470,3	3062,7	3102,6	2886,7	3681,9	5539,1
7	Кимё маҳсулотлари, резина ва пластмасса буюмлар ишлаб чиқариш	2532,6	3448,8	3789,1	4757,0	5776,2	6885,5	9973,5	13129,6	18967,9
8	Асосий фармацевтика маҳсулотлари ва препаратлари ишлаб чиқариш	174,7	278,3	328,7	434,6	516,6	750,6	1220,9	1403,1	1705,7
9	Бошқа нometалл минерал маҳсулотлар ишлаб чиқариш	1640,6	2267,9	2914,2	4285,8	4771,4	4889,5	6338,3	7528,2	10731,7
10	Металлургия саноати	3087,2	3734,0	4330,4	5239,8	6397,4	7088,8	8040,1	12498,8	25570,1
11	Машина ва ускуналарни ишлаб чиқариш, таъмирлаш, ўрнатиш, автотранспорт воситалари, трейлерлар ва ярим прицепплар ва бошқа тайёр метал буюмлар ишлаб чиқариш	5774,2	7088,9	9439,8	12223,3	14333,7	13898,0	10998,5	21330,5	44697,3

Умуман олганда, миллий иқтисодиётнинг рақобатдошлилиги ҳалол рақобат шароитида жаҳон бозори талабларини қондирувчи, иқтисодий ўсиш ва турмуш сифатини оширишни таъминлайдиган товарларни ишлаб чиқариш ва хизматлар кўрсатиш ҳамда ўрта ва узоқ муддатга иқтисодий ўсишнинг юқори суръатларини таъминлаб туриш қобилиятини ифодалайди. Ўзбекистон миллий иқтисодиётининг рақобатбардошлиги ошириш дунёда мамлакатимизнинг иқтисодий салоҳиятини оширишга хизмат қилади. Шунингдек, жаҳон ҳамжамиятида мамлакатлараро ва халқаро муносабатларда асосий эътибор қаратиладиган масалалардан бири бўлган миллий иқтисодиётнинг салоҳияти, рақобатбардошлилиги омиллари муҳим ўрин эгаллаб келмоқда. Бунинг бир қанча ўзига хос жиҳатлари мавжуд бўлиб, бунда айнан манфаат ва эҳтиёж ўзининг таъсирини кўрсатади. Айнан бирор бир мамлакатнинг миллий иқтисодиёти рақобатбардошлиги унинг кейинги тараққиёти ва ривожланиш босқичларини белгилаб беради. Шу билан бирга, мамлакатнинг миллий иқтисодиёти рақобатбардошлиги фаровонлик, барқарорлик ва фуқароларнинг эркин фаолият юритишида ҳам асосий мезон бўлиб хизмат қилади.

Мамлакатнинг рақобатбардошлигини таъминловчи асосий мезон сифатида иқтисодиёт тармоқларининг рақобатбардош бўлиши, иқтисодиёт тармоқларининг рақобатбардош бўлиш шарти эса тармоқларда фаолият юритаётган ишлаб чиқарувчиларнинг бир-бири билан рақобат қилиши, ишлаб чиқарувчиларнинг бир-бири билан рақобати, асосан, ўзларида мавжуд малакали ходимларнинг фаолият юритиш даражаси, юқориинновацион технологиялар кабилар асосида товарларнинг рақобатбардошлигини ифодалайди.

Миллий иқтисодиётнинг рақобатбардошлигини ривожлантириш бўйича давлат мақсадли сиёсатни амалга оширади ва бир қанча омиллар рақобатбардошликни оширишда асосий восита бўлиб хизмат қилади: макроиқтисодий барқарорликка эришиш; иқтисодиётни таркибий модернизация ва диверсификация қилиш; меҳнат унумдорлигини ошириш; кредитлаш тизимини яхшилаш; инновациялар яратиш ва амалиётда қўллаш; инфратузилмани ривожлантириш; жозибадор ишбилармонлик муҳитини яратиш; давлат иқтисодий сиёсатининг очиқлиги; аҳолининг яшаш фаровонлигини яхшилаш кабилар.

Ўзбекистонда иқтисодиётни таркибий ўзгартириш ислохотлари олиб борилмоқда. Бу мамлакатимизда иқтисодиётни барқарор ривожлантиришга қаратилган муҳим масалалардан бири сифатида эътироф этилиб келинмоқда. Шунингдек, мамлакатимиз иқтисодиётида рақобатбардошликни ошириш, рақобатбардош маҳсулотларни экспорт қилиш ҳамда мамлакат иқтисодиётида импортнинг улушини камайтириб, экспорт қилинадиган маҳсулотларни етказишга кенг эътибор қаратилиб келинмоқда.

Бу борада Ўзбекистон иқтисодиётида турли ислохотлар олиб борилаётган бўлиб, ривожланган давлатлар ва йирик компаниялар билан ҳамкорлик алоқаларига кенг йўл очилиб, ушбу йўналиш юридик томондан белгилаб қўйилди. Ҳозирда мамлакатимизда дунёнинг турли давлатлари ва йирик компаниялар билан ҳамкорликлар йўлга қўйилган бу каби компаниялар ўз

манфаатларидан келиб чиқиб, Ўзбекистон иқтисодиётининг ривожланишида муҳим ўрин тутиб келмоқда. Мамлакатдаги компания, корхона ва фирмалар мамлакатнинг рақобат жиҳатдан устунликлари манбаларини доимий равишда такомиллаштириш учун асос яратади.

Ўрганилган илмий изланишларимиз натижасида қуйидаги тавсияларни ишлаб чиқдик:

- Ўзбекистон иқтисодиётининг рақобат жиҳатдан устунликлари инновацияга таяниши лозим, бу яқин келажакда республика миллий иқтисодиётини ривожлантиришнинг истикболли йўналиши ҳисобланади ва у миллий иқтисодиёт рақобатбардошлигининг ички салоҳиятини ўз ичига олади. Ушбу ҳолатда мамлакат технологияларининг ривожланиши ва жорий этилиши юз беради ҳамда, энг асосийси, корхоналар (фирмалар) глобал стратегияларни ишлаб чиқишни бошлаб, хориж кенг қўламли инвестицияларни амалга оширади.

- иқтисодиёт рақобатбардошлигини оширишда асосий эътибор мамлакат ҳудудларининг табиий ресурслари ҳамда индустриал салоҳиятидан фойдаланиш самарасини юксалтиришга ва пировард натижада экспорт тизимини кучайтиришга қаратилиши керак.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Индикаторы конкурентоспособности и качества жизни: инструмент оценки и результативности госполитики – М.: ТЕИС, 2004. С. 8.
2. Porter M.E. Competitive Strategy, Free Press, New York, 1980, p-36.
3. Asian Development Bank 'Special chapter: Competitiveness in developing Asia' Asian Development Outlook 2003, Oxford University Press (2003: p. 206-208).
4. IMD's World Competitiveness Year book, 2010.
5. World Economic Forum (WEF) Global Competitiveness Report 2010-2011. Geneva, Switzerland: World Economic Forum, P.4. (2010).
6. European Competitiveness Report 2010, P. 17.
7. President's Commission on Industrial Competitiveness (1983). This definition has been adopted widely (Tyson, 1992:1) by, e.g., OECD(1992), US Competitiveness Policy Council (1993), UK HMSO (1994, 1995).
8. Cho D.-S. 'From national competitiveness to bloc and global competitiveness', Competitiveness Review, (1998y) 8(1): 11–23 б.
9. Lall S. (2000). Technological Change and Industrialization in the Asian Newly Industrializing Economies: Achievements and Challenges. In: Technology, Learning and Innovation: Experiences of Newly Industrializing Economies, eds. Kim L. and Nelson, R.R., Cambridge: Cambridge University Press.
10. www.stat.uz- Ўзбекистон Республикаси Давлат статистика қўмитасининг расмий веб-сайти